នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ លោក **ខៀវ សំផន**

ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

ភាសាដើម៖ **បារាំង**

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 26-Apr-2013, 11:59
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖ **សាធារណៈ/Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្ដោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកសំណុំរឿង និងឯកសារ៖

ហត្ថលេខា៖

សេចក្ដីជំទាស់របស់លោក ខៀវ សំផន
នៅនឹងការដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សានូវសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយចំនួនដែលស្នើ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ជំនួសឲ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់

ដាក់ដោយ៖

មេធាវីការពារក្ដីលោក ខៀវ សំផន

មេធាវី គង់ សំអុន

មេធាវី Anta GUISSÉ

មេធាវី Arthur VERCKEN

មេធាវី Jacques VERGÈS

ដាក់ជូន៖

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖

ចៅក្រម និល ណុន

ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT

ចៅក្រម យូរ ឧត្តរា

ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE

ចៅក្រម យ៉ា សុខន

ជំនួយការ៖

លោកស្រី សេង សុជាតា

កញ្ញា Marie CAPOTORTO

កញ្ញា Shéhérazade BOUARFA

កញ្ញា Mathilde CHIFFERT

កញ្ញា អ៊ួច ស្រីផាត់

លោក Pierre TOUCHE

កញ្ញា Blandine ZELLER

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Andrew CAYLEY

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់

គោរពជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

១. សេចក្តីផ្តើម

១. នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (“អង្គជំនុំជម្រះ”) ឲ្យប្រកាសទទួលយកឯកសារសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សាក្សីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការជម្លៀសប្រជាជនក្នុងដំណាក់កាលទី១ ទុកជាឯកសារភស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង (“សំណើសុំទីមួយ”)[1]។

២. សំណើសុំទីមួយនេះភ្ជាប់ដោយឧបសម្ព័ន្ធចំនួន ៥ ក្នុងនោះ ឧបសម្ព័ន្ធពីរដំបូងគឺជាឯកសារដកស្រង់កំណត់ហេតុស្តាប់យកចម្លើយសាក្សីធ្វើឡើងដោយការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំនួន ១៧៧ កំណត់ហេតុ ហើយដែលមានលក្ខណៈជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងដំណាក់កាលទី១ នៃការជម្លៀសប្រជាជនដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[2]។ ឧបសម្ព័ន្ធទី ៣ គឺជាឯកសារដែលមានលក្ខណៈជាការសង្ខេបអង្គហេតុក្រោមទម្រង់ជាតារាងសក្ខីកម្មទាំងអស់ ដែលមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទាំងពីរដំបូង[3]។ ឧបសម្ព័ន្ធទី ៤ គឺជាឯកសារសម្រង់ឈ្មោះរបស់សាក្សីទាំងអស់ ដោយរៀបតាមលំដាប់អក្ខរាវិរុទ្ធ[4]។ ហើយជាចុងក្រោយ ឧបសម្ព័ន្ធ ៥ គឺជាឯកសារផែនទីចំនួនពីរ ដែលបង្ហាញអំពីទីតាំងដែលប្រជាជនជម្លៀសបានទៅដល់[5]។

៣. នៅថ្ងៃទី ៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់សំណើសុំទីពីរដែលស្នើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សា នូវសក្ខីកម្មទាំងឡាយរបស់សាក្សីដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង

---

[1] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឲ្យទទួលយកចម្លើយសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជន នៅដំណាក់កាលទី ១ ឯកសារ **E208** ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២។

[2] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E208.1** និងឯកសារ **E208.2**។

[3] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E208.3**។

[4] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E208.4**។

[5] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E208.5**។

ដំណាក់កាលទី២នៃការជម្លៀសប្រជាជន (“សំណើសុំទីពីរ”)[6]។ សំណើសុំទីពីរនេះមានភ្ជាប់ដោយឧបសម្ព័ន្ធចំនួន ៤។ ឧបសម្ព័ន្ធទី ១ គឺជាឯកសារដកស្រង់សក្ខីកម្មដែលបានមកពីកំណត់ហេតុស្តាប់យកចម្លើយសាក្សីធ្វើឡើងដោយការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំនួន ៥១ សក្ខីកម្ម[7]។ ឧបសម្ព័ន្ធទី ២ គឺជាឯកសារសង្ខេបអង្គហេតុក្រោមទម្រង់ជាតារាងឯកសារដកស្រង់សក្ខីកម្មទាំងអស់ ដែលមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១។ ឧបសម្ព័ន្ធទី ៣ គឺជាឯកសារសម្រង់ឈ្មោះសាក្សីទាំងអស់ដោយរៀបតាមលំដាប់អក្ខរាវិរុទ្ធ ហើយឧបសម្ព័ន្ធទី ៤ គឺជាឯកសារផែនទីដែលបង្ហាញទីតាំងជម្លៀសចំនួន ៥៨ កន្លែងខុសៗគ្នា រៀបរាប់ដោយសាក្សីចំនួន ៤០ រូប។

៤. នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់សំណើសុំទីបី ដែលភ្ជាប់ដោយឧបសម្ព័ន្ធចំនួន ១៦[8]។

៥. ឧបសម្ព័ន្ធ ១ និង ២ គឺជាឯកសារបញ្ជីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (រួមទាំងពាក្យបណ្តឹងផងដែរ) និងឯកសារប្រតិចារឹកនៃការផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងអំឡុងសវនាការលើសំណុំរឿង ០០១។ ពីឧបសម្ព័ន្ធ ៣ ដល់ ១៦ គឺជាឯកសារដកស្រង់អង្គហេតុដែលបានមកពីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១ និង ២ ដោយបែងចែកតាមប្រភេទនៃអង្គហេតុនីមួយៗ។ ប្រភេទនៃអង្គហេតុទាំងនោះត្រូវបានបែងចែកជា៖ បរិបទជាប្រវត្តិសាស្ត្រដែលបង្កើតឱ្យមានរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ [ឧបសម្ព័ន្ធ ៣] រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថ្នាក់មជ្ឈឹម [ឧបសម្ព័ន្ធ ៤] រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថ្នាក់មូលដ្ឋាន [ឧបសម្ព័ន្ធ ៥] វិធីសាស្ត្រនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ [ឧបសម្ព័ន្ធ ៦] រចនាសម្ព័ន្ធយោធារបស់កម្ពុជាប្រជាធិតេយ្យ [ឧបសម្ព័ន្ធ ៧] ជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានចូលរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ៨] គោលនយោបាយនៃការបង្កើតការដ្ឋាន និងសហករណ៍ ដែលត្រូវបាន

[6] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យទទួលយកចម្លើយសាក្សីនានាដែលទាក់ទងនឹងដំណាក់កាលទី២ នៃការជម្លៀសប្រជាជន និងបញ្ហាភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀត ឯកសារ **E208/2** ចុះថ្ងៃទី ០៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២។

[7] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E208/2.1**។

[8] សំណើបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនូវកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងប្រតិចារឹក ជាមួយនឹងឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ពី ១-១៦ ឯកសារ **E96/8** ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១២។

ដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ពន្ធ ៩] គោលនយោបាយនៃការបង្កើតការដ្ឋាន និងសហករណ៍ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បី សម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ពន្ធ ១០] គោលនយោបាយក្នុងការបង្កើតមន្ទីរសន្តិសុខ និងទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្សនានាដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្ម រួម [ឧបសម្ពន្ធ១១] គោលនយោបាយដែលផ្តោតមុខសញ្ញាទៅលើក្រុមមនុស្សមួយជាក់លាក់ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញនិងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ពន្ធ ១២] គោលនយោបាយក្នុងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើពុទ្ធសាសនិកជន ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្ត ដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ពន្ធ១៣] គោលនយោបាយក្នុងកាធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ លើជនជាតិចាម ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ពន្ធ ១៤] គោលនយោបាយក្នុងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើជនជាតិវៀតណាម ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ពន្ធ ១៥] គោលនយោបាយក្នុងការ គ្រប់គ្រងលើការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហ ឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[ឧបសម្ពន្ធ ១៦]។

៦. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២ មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន បានធ្វើការជំទាស់ទៅនឹងការណ៍ដែលសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលមានចំនួនដ៏ច្រើនលើសលប់ អាចត្រូវបានបង្ហាញចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះដើម្បីធ្វើការដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល[9]។ ដោយឡែក ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំទីបី លោក ខៀវ សំផន បានលើកឡើងថា មានឯកសារសក្ខីកម្មដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់បានប្រាសចាកពីក្របខណ្ឌនៃសំណុំរឿង ០០២/០១[10]។ ជាក់ស្តែង ឧបសម្ពន្ធជាច្រើនដែលបានដាក់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា គឺជាឯកសារសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដែលខ្វះនូវភាពសមហេតុសមផលសម្រាប់ដាក់បញ្ចូលក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅខណៈដែលឧបសម្ពន្ធ ៣ ដល់ ៩[11] ដែលឧបសម្ពន្ធទាំងនោះពាក់ព័ន្ធ នឹងអង្គហេតុ

---

[9] មតិគាំទ្រសំណើរបស់លោក អៀង សារី E221 និងស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យបង្គាប់ដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការកែតម្រូវបញ្ជីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងដាក់បញ្ចូលក្នុងការពិភាក្សាដេញដោលជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ឯកសារ **E223** ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១២។

[10] ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២០។

[11] ឧបសម្ព័ន្ធ ៣ ដល់ ៩ នៃសំណើបន្ថែម (ឯកសារ **E96/8**) ស្តីពីប្រធានបទដូចតទៅៈ ឧបសម្ព័ន្ធ ៣ (*Historical background*

នៃរឿងក្ដីដែលកំពុងជំនុំជម្រះ បានយោងទៅលើសក្ខីកម្មចំនួន ៤០៦ ឧបសម្ព័ន្ធ ១០ ដល់ ១៦ ឯណោះវិញ បានបង្ហាញនូវសក្ខីកម្មដែលមានចំនួនដល់ទៅ ១៣៨៧ សក្ខីកម្ម។ ហេតុនេះ ហើយ សហមេធាវីការពារក្ដីលោក ខៀវ សំផន បានស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះ ឱ្យបង្គាប់ដល់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ធ្វើការកែតម្រូវបញ្ជីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងដាក់បញ្ចូលក្នុងការពិភាក្សាដេញដោលលើសំណុំរឿង ០០២/០១ ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នោះ។ មេធាវីការពារក្ដីសូមធ្វើការជំទាស់ផងដែរទៅលើភាពមិនប្រក្រតីនានាដែលកើតមានឡើងក្នុងអំឡុងពេលនៃការសួរយកចម្លើយសាក្សី ពីសំណាក់អ្នកស៊ើបអង្កេតនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

៧. នៅក្នុងការឆ្លើយតបទៅវិញ កាលពីថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះបានចេញនូវអនុស្សារណៈមួយដែលតាមរយៈនោះ៖(១). អង្គជំនុំជម្រះបានជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាថា មានតែសក្ខីកម្មដែលនឹងត្រូវបានជូនដំណឹងដល់ភាគីជាបីភាសាផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក មុនថ្ងៃសុក្រ ទី ២៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ ទេ ដែលនឹងត្រូវបង្ហាញដល់អង្គជំនុំជម្រះដើម្បីដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សា[12]។ ហើយ (២) អង្គជំនុំជម្រះបានជូនដំណឹងដល់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីថា ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមានពេលវេលារហូតដល់ថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ ដើម្បីធ្វើការគូសបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់ ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វីដែលឯកសារនីមួយៗដែលត្រូវបានស្នើឱ្យដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សា

---

corroborative evidence), ឧបសម្ព័ន្ធ ៤ (*Administrative structures (centre) corroborative evidence*), ឧបសម្ព័ន្ធ ៥ (*Administrative structures (national) corroborative evidence*), ឧបសម្ព័ន្ធ ៦ (*Communications structure corroborative evidence*), ឧបសម្ព័ន្ធ ៧ (*Military structure corroborative evidence*), ឧបសម្ព័ន្ធ ៨ (*Armed conflict corroborative evidence*), ឧបសម្ព័ន្ធ ៩ (*Movement of the population policy & widespread or systematic attack against the civilian population corroborative evidence*)។

[12] អនុស្សរណៈស្ដីពីសវនាការដេញដោលលើឯកសារនាពេលខាងមុខ និងចម្លើយតបទៅនឹងអនុស្សរណៈរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្នើសុំកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់ប្រើប្រាស់នៅសវនាការ (ឯកសារ E208/4) និងសំណើរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន ស្នើសុំកែតម្រូវបញ្ជីភ័ស្តុតាងគាំទ្រ ឯកសារ **E223/2** ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ៩។

ចង់បង្ហាញ និងដើម្បីធ្វើការចង្អុលបង្ហាញថាតើសំណើសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណាខ្លះ ដែលខ្លួនមានបំណងស្នើសុំឲ្យដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សា ទុកជាឯកសារភស្តុតាងនោះ[13]។

៨. នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ អង្គជំនុំជម្រះក៏បាន "*ធ្វើការសម្រេចផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះអាចធ្វើការពិនិត្យលើសេចក្តីជំទាស់ដែលលើកឡើងដោយភាគី*<u>*នៅក្នុងអំឡុងពេលស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី*</u> *នាអង្គសវនាការ ដរាបណាសេចក្តីជំទាស់ទាំងនេះមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងមានសម្អាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ ហើយមានមូលដ្ឋានផ្អែកលើភាពខុសគ្នាយ៉ាងជាក់ច្បាស់រវាងខ្លឹមសារនៃកំណត់ហេតុ និងខ្លឹមសារនៃឯកសារថតសម្លេងដែលបានធ្វើក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរ។*"[14]។ ការដែលទទួលយកទាំងដុំៗ នូវឯកសារសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សាក្សីដែលមានចំនួនរាប់ពាន់ទំព័រ ហើយដែលសាក្សីទាំងនោះពុំបានចូលខ្លួនមកផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះផង បានធ្វើឲ្យសហមេធាវីបាត់បង់លទ្ធភាពក្នុងការត្រួតពិនិត្យលើឯកសារទាំងនោះ ហេតុដូច្នេះហើយសហមេធាវីមិនអាចលើកឡើងនូវសេចក្តីជំទាស់ដែលមានប្រយោជន៍ដល់ការការពារក្តីរបស់ខ្លួនបានឡើយ។

៩. បន្ទាប់ពីមានមោឃភាពលើដីកាបំបែកសំណុំរឿងទីមួយពីសំណាក់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ("តុលាការកំពូល") និងមុនពេលដែលដីកាបំបែកសំណុំរឿងថ្មីត្រូវបានចេញដោយអង្គជំនុំជម្រះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដល់មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ដើម្បីផ្តល់ពេលវេលាបន្ថែមដល់ពួកគេដើម្បីធ្វើការកែតម្រូវបញ្ជីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកឡើងថាខ្លួនអាចបញ្ចប់ការកែតម្រូវបញ្ជីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរបាន ដរាបណាដីកាបំបែកសំណុំ

---

[13] ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៣។

[14] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពមិនប្រក្រតី ដែលតាមការចោទប្រកាន់ថាបានកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ (ឯកសារ E221, E224, E224/2, E234, E234/2, E241 និង E241/1) ឯកសារ E251 ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ កថាខណ្ឌ ២៦។

រឿងថ្មីត្រូវបានចេញដោយអង្គជំនុំជម្រះ[15]។ អង្គជំនុំជម្រះពុំបានទទួលយកសំណើសុំនេះឡើយ ហើយបានរក្សាទុកកាលបរិច្ឆេទដូចដែលបានកំណត់ពីពេលមុនមក[16]។

១០. នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់នូវសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ដោយជូនដំណឹងដល់អង្គជំនុំជម្រះថា ៥ ភាគរយ នៃឯកសារដែលត្រូវបានស្នើសុំឱ្យបកប្រែ ពុំទាន់ត្រូវបានបកប្រែនៅឡើយ ប៉ុន្តែឯកសារទាំងនោះនឹងត្រូវបានបកប្រែរួចរាល់នាខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៣[17]។ ដោយឡែក សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំបានផ្ញើជូនអង្គជំនុំជម្រះ និងជូនដល់ភាគីទាំងអស់នៃរឿងក្តី នូវបញ្ជីកែតម្រូវសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនឡើយ។ ហេតុដូច្នេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើសេចក្តីជំទាស់របស់ខ្លួនដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃបញ្ជីសក្ខីកម្មដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមិនទាន់កែតម្រូវនៅឡើយ ។

១១. នៅថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ សហមេធាវីនាំមុខដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានដាក់នូវបញ្ជីចុងក្រោយមួយរបស់ខ្លួនចំនួន ១៨៧ ទំព័រ ដែលសុទ្ធសឹងជាសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលពុំត្រូវបានស្តាប់ចម្លើយនៅក្នុងអំឡុងសវនាការ[18]។

១២. ទើបតែនៅថ្ងៃទី ១០ ខែ មេសា ទេ ដែលឧបសម្ពន្ធកែតម្រូវនានារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានផ្ញើជូនអង្គជំនុំជម្រះ និងភាគីនៃរឿងក្តី។ ដោយគិតអំពីកាតព្វកិច្ចដែលភាគីនីមួយៗ នៃរឿងក្តីត្រូវធ្វើការបកប្រែឯកសារដែលខ្លួនមានបំណងដាក់ ទង្វើរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការរំលោភលើកាលបរិច្ឆេទដែលកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះដើម្បីឱ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការកែតម្រូវបញ្ជីរសក្ខី

[15] អ៊ីមែលរបស់លោក William SMITH ផ្ញើជូនលោកស្រី Susan LAMB នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ វេលាម៉ោង ១០ និង ០៥ នាទី កម្មវត្ថុ៖ « *Re : Proposed procedure for Defence objections to the admission of written statements* »។

[16] អ៊ីមែលរបស់លោកស្រី Susan LAMB ផ្ញើជូនលោក William SMITH នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ វេលាម៉ោង ១០ និង ០៤ នាទី កម្មវត្ថុ៖ « *Re : OCP witness statements proposed for admission* »។

[17] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំបង្កើតនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលយកឯកសារ ដែលមិនបានបកប្រែគ្រប់ភាសាទាំងអស់របស់ អ.វ.ត.ក ឯកសារ **E223/2/6** ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣។

[18] ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ទី ១៖ កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមិនបានកោះហៅឱ្យមកផ្តល់សក្ខីកម្ម ឯកសារ **E223/2/7.2** ចុះថ្ងៃទី ០៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣។

កម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួន បានរាំងខ្ទប់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន មិនឱ្យគាត់តែង សេចក្តីជំទាស់របស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃបញ្ជីកែតម្រូវរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា បាន។ ដោយហេតុថា សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំបានបំពេញការងាររបស់ខ្លួនដោយយកចិត្តទុកដាក់ នោះ សេចក្តីជំទាស់របស់លោក ខៀវ សំផន ទាំងនេះ បានផ្អែកលើបញ្ជីសក្ខីកម្មរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលមានពីមុនមកប៉ុណ្ណោះ។

១៣. កម្មវត្ថុនៃសេចក្តីជំទាស់នេះ គឺសំដៅធ្វើការបង្ហាញ ដោយអនុលោមតាមសេចក្តីណែនាំរបស់ អង្គជំនុំជម្រះ នូវសេចក្តីជំទាស់ប្រកបដោយហេតុផល និងមានលក្ខណៈលម្អិត ប្រឆាំងទៅនឹងការ សម្រេចដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សា នូវឯកសារសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលមានចំនួនដ៏ ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ដែលបានស្នើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុង សំណើសុំទាំងឡាយដែលបានបញ្ជាក់ខាងលើ។ សេចក្តីជំទាស់នេះគឺសម្រាប់អានរួមគ្នាជាមួយនឹង សំណើសុំទាំងឡាយដែលបានដាក់រួចមកហើយដោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ពាក់ ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តលើករណីដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល នូវឯកសារសក្ខី កម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នោះ[19]។

១៤. បើតាមការយល់ឃើញរបស់សហមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ឧបសម្ពន្ធដែលជាសក្ខីកម្ម លាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងមូលគួរតែត្រូវបានប្រកាសថាពុំមានលក្ខណៈសមស្រប ដោយយោងទៅ លើប្រភេទនៃអង្គហេតុដែលជាកម្មវត្ថុនៃសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងនេះ ត្រូវ បានទទួលស្គាល់តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចផ្ទាល់មាត់របស់អង្គជំនុំជម្រះ កាលពីថ្ងៃទី ២៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣។ ដោយឡែក អត្ថបទដកស្រង់សក្ខីកម្មមួយចំនួនមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រភេទ នៃអង្គហេតុដែលគេមិនអាចបង្ហាញបានតាមរយៈសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតែមួយគត់ ដោយ ពុំមានការផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនោះទេ។

---

[19] សេចក្តីសន្និដ្ឋានអនុលោមតាមវិធាន ៩២ អំពីច្បាប់អនុវត្តលើការទទួលយកជាភស្តុតាងនូវកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ជំនួសឱ្យ សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ ឯកសារ E277 ចុះថ្ងៃទី ០៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣។

១៥. កម្មវត្ថុនៃផ្នែកទាំងឡាយបន្តបន្ទាប់ខាងក្រោមនេះ គឺសំដៅធ្វើការបង្ហាញនូវគោលការណ៍នាំមុខមួយចំនួន ដែលតាមរយៈនោះគេអាចតាក់តែងនូវសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងឧបសម្ពន្ធនីមួយៗ។ ឧបសម្ពន្ធទាំងនេះត្រូវបានភ្ជាប់ទៅនឹងសេចក្តីជំទាស់ រួមទាំងសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយនានាលើអត្ថបទដកស្រង់សក្ខីកម្មនីមួយៗ។

១. សំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្នើឲ្យមានការដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សានូវសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជំនួសឲ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់

ក. សំណើសុំដំបូងទាំងពីររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា: សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២ នៃការជម្លៀសប្រជាជន

១៦. ឧបសម្ពន្ធដំបូងទាំងពីរនៃសំណើសុំទីមួយរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា គឺជាឯកសារដកស្រង់សក្ខីកម្មនានាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងអង្គហេតុទាំងឡាយដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១។ ផ្ទុយទៅវិញ សក្ខីកម្មមួយចំនួនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រភេទនៃអង្គហេតុដែលត្រូវទាមទារឲ្យមានការចោទសួរឡើងវិញទៅលើសាក្សី ដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់អំពីភាពស៊ីសង្វាក់នៃសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនោះ។

១៧. ដូចដែលលោក ខៀវ សំផន បានគូសបញ្ជាក់ក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តលើករណីដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល នូវសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ សក្ខីកម្មទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ មិនអាចត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោលដោយពុំបានផ្តល់ឱកាសដល់មេធាវីការពារក្តីធ្វើការសាកសួរផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមួយនឹងម្ចាស់សក្ខីកម្មជាមុននោះឡើយ។ បើពុំដូច្នោះទេ សក្ខីកម្មអស់ទាំងនេះត្រូវតែបានបដិសេធចោល[20]។

[20] ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ១៨ ដល់កថាខណ្ឌ ២៦។

១៨. ដើម្បីឲ្យសេចក្តីជំទាស់របស់ខ្លួនមានលក្ខណៈលម្អិត ក្រុមមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន បានយោងទៅលើសំណើររបស់ខ្លួនដែលតាមរយៈនោះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីធ្លាប់បានរំលឹកថា រាល់ទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទត្រូវតែបានពិចារណាតាមន័យទូលាយ ជាពិសេសក្នុងក្របខណ្ឌនៃរឿងក្តីដែលការទទួលខុសត្រូវតាមឋានានុក្រម និងការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទទៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ត្រូវបានចោទប្រកាន់[21] និងង្កើតបានជាចំណុចស្នូលនៃការចោទប្រកាន់ពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញា។

១៩. មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សូមប្រឆាំងទៅនឹងការទទួលយកឯកសារសក្ខីកម្មទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ ព្រមទាំងសកម្មភាពរបស់ជនជាប់ចោទ រួមទាំងរចនាសម្ពន្ធចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរចនាសម្ពន្ធរដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ទុកជាឯកសារភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង ដោយពុំបានផ្តល់ឱកាសដល់មេធាវីការពារក្តីដើម្បីសួរដេញដោលលើម្ចាស់សក្ខីកម្ម ខណៈដែលសក្ខីកម្មទាំងនោះ មានចរិតជាការបង្ហាញអំពីអត្ថិភាពនៃចំណងពាក់ព័ន្ធឋានានុក្រមជាមួយនឹងអង្គភាព "មជ្ឈិម" នោះ[22]។

២០. ដោយឡែក សហមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន បានរំលឹកនៅក្នុងឯកសារសំណើរដដែលថា សហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនអាចធ្វើការបង្ហាញគោលបំណងរបស់ខ្លួនតាមរយៈសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរបានឡើយ ខណៈដែលភាគីនៃរឿងក្តីត្រូវប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាអង្គច្បាប់ ហើយដែលករណីនេះមិនទាន់ត្រូវបានដាក់ឲ្យពិភាក្សាដេញដោលចំពោះមុខនៅឡើយនោះ[23]។

២១. ជាក់ស្តែង សក្ខីកម្មមួយចំនួនធំដែលស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា មានគោលដៅបង្ហាញថាលក្ខណវិនិច្ឆ័យទូទៅទាំងឡាយ ដែលប្រើសម្រាប់កំណត់បទល្មើសនានាដូចបានចោទប្រកាន់ថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ត្រូវបានបំពេញ។ ទន្ទឹមគ្នានេះ ត្រូវបានស្នើផងដែរ សក្ខីកម្មទាំង

---

[21] ដូចយោងខាងលើ។

[22] ដូចយោងខាងលើ។

[23] ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៧ ដល់កថាខណ្ឌ ៣៧។

ឡាយដែលមានគោលដៅបង្ហាញអំពីអត្ថិភាពនៃចេតនារើសអើងចំពោះ "ប្រជាជន ១៧ មេសា" និង "ក្រុមខ្មែរសាធារណរដ្ឋ" ។ លោក ខៀវ សំផន សូមធ្វើការប្រឆាំងទៅនឹងការចោទប្រកាន់ដែលថាមានចេតនារើសអើងណាមួយនោះ។ លោកក៏បានរំលឹកផងដែរថា បញ្ហានេះ ដែលបានប្រឆាំងទៅនឹងភាគីនៃរឿងក្តី ពុំទាន់ត្រូវបានធ្វើជាកម្មវត្ថុនៃការពិភាក្សាដេញដោលចំពោះមុខនាអង្គសវនាការនៅឡើយទេ។ ហេតុដូច្នេះ ដោយអនុលោមទៅតាមបទបញ្ញត្តិដែលត្រូវអនុវត្ត មេធាវីការពារក្តីសូមធ្វើការជំទាស់ទៅនឹងការណ៍ដែលថា សក្ខីកម្មទាំងនេះត្រូវបានប្រកាសថាអាចទទួលយកបាន នៅខណៈដែលអ្នកផ្តល់សក្ខីកម្មពុំត្រូវបានគេកោះហៅឲ្យចូលខ្លួនមកនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះទេនោះ។

ខ. <u>សំណើសុំនីតិវិធីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា: ឧបសម្ព័ន្ធសម្ងាត់ពី ១ ដល់ ១៦</u>

គ. <u>បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រនៃការករកើតរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ឧបសម្ព័ន្ធ ៣)</u>

២២. ឯកសារដកស្រង់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រមានលក្ខណៈសមហេតុផល ប៉ុន្តែមានឯកសារមួយចំនួនក្នុងចំណោមឯកសារទាំងនោះពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទង្វើ និងសកម្មភាពរបស់ជនជាប់ចោទ។

២៣. ដូចដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់បានលើកឡើងរួចមកហើយ វាជាតួនាទីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយពុំមែនរបស់អង្គជំនុំជម្រះទេ ក្នុងការជ្រើសរើសយកផ្នែកណាមួយនៃសក្ខីកម្មដែលមានលក្ខណៈអាចទទួលយកបាន។ នៅខណៈដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាពុំទាន់បានធ្វើការញែកសក្ខីកម្មទាំងនោះនៅឡើយទេ មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សូមធ្វើការប្រឆាំងទៅនឹងការដាក់បញ្ចូលសក្ខីកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោលទាំងមូល។

ឃ. <u>ឧបសម្ព័ន្ធដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល និងយោធារបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ [ឧបសម្ព័ន្ធ ៤, ៥, ៦ និង ៧]</u>

២៤. សក្ខីកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល និងអំពីវិធីសាស្រ្តនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង មានគោលដៅបង្ហាញអំពីធាតុផ្សំនៃបែបផែននៃការចូលរួមដែលតាមរយៈនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងបង្ហាញអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។

២៥. វាមានលក្ខណៈជារឿងប្រឌិតពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងការបង្ហាញអំពីភាពខុសគ្នារវាងសក្ខីកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ ព្រមទាំងសកម្មភាពរបស់ជនជាប់ចោទ និងសក្ខីកម្មដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល យោធា និងអំពីវិធីសាស្រ្តនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង។ អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចសម្រេចទទួលយកការបែងចែកនេះ ដោយពុំបានរំលោភលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្នុងការសួរដេញដោលទៅលើសាក្សីពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងសំខាន់ដែលលើកឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាឡើយ។

២៦. ហេតុដូច្នេះ លោក ខៀវ សំផន សូមធ្វើការប្រឆាំងទៅនឹងការដាក់បញ្ចូលឯកសារសក្ខីកម្មទាំងមូលដែលមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ៤ ៥ ៦ និង៧ នៃសំណើសុំទីបីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាជំនួសឲ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នោះ។

ខ. ឧបសម្ព័ន្ធដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានចូលរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ៨]

២៧. ពាក់ព័ន្ធនឹងឧបសម្ព័ន្ធនេះ មានតែសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ដែលបានកើតឡើងដំណាលគ្នានឹងបទល្មើសនានាដូចបានចោទប្រកាន់ (ពោលគឺរវាងពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់១៩៧៦) និងដោយមានជាប់ទាក់ទងជាមួយឧក្រិដ្ឋកម្មដូចបានចោទប្រកាន់ក្នុងក្របខណ្ឌនៃសំណុំរឿងទីមួយទេ ដែលត្រូវបានមើលឃើញថាមានលក្ខណៈសមហេតុសមផលនោះ។ ដោយឡែក ពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចវិវាទរវាងភាគីនៃរឿងក្តី ការចូលខ្លួនមកផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះគឺជារឿងមួយចាំបាច់។ អត្ថិភាពនៃជម្លោះប្រដាប់អាវុធជាមួយប្រទេសវៀតណាម ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនេះ មិនស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃរឿងក្តីដូចដែលបានកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុង “បញ្ជីកថាខណ្ឌ និងផ្នែកនានានៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ

ជម្រះ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃសំណុំរឿង ០០២/០១”[24]។ កំណត់សម្គាល់នានាដែលលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌក្រោយៗទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពសមស្របនៃឧបសម្ព័ន្ធ ១០ ដល់ ឧបសម្ព័ន្ធ ១៦ ក៏អនុវត្តផងដែរទៅលើករណីនៃឧបសម្ព័ន្ធ ៨ ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ E208.1, E208.2 និង E208/2.1 ដែលភ្ជាប់ជាមួយសំណើសុំទាំងពីរដំបូង របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា។

ច. “គោលនយោបាយ”៖ គោលនយោបាយជម្លៀសប្រជាជន ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្ត ដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ៩]។ គោលនយោបាយបង្កើតការដ្ឋាន និងសហករណ៍ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ១០]។ គោលនយោបាយបង្កើតមន្ទីរសន្តិសុខ និង កន្លែងសម្លាប់មនុស្ស ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហ ឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ១១]។ គោលនយោបាយដែលផ្តោតមុខសញ្ញាទៅលើក្រុមមនុស្សមួយជាក់លាក់ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ១២] គោលនយោបាយក្នុងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើ ពុទ្ធសាសនិកជន ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ១៣] គោលនយោបាយក្នុងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើជនជាតិចាមដែល ត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ១៤] គោលនយោបាយក្នុងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលើជនជាតិវៀតណាម ដែលត្រូវបានដាក់ ចេញនិងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥] គោលនយោបាយ ក្នុងការចេញបទបញ្ជាពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ និងអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម [ឧបសម្ព័ន្ធ ១៦]

---

[24] ឧបសម្ព័ន្ធនៃ “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីល័ក្ខខ័ណ្ឌនានានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឯកសារ E124/2) និងសំណើសុំពាក់ព័ន្ធនានា ព្រមទាំងឧបសម្ព័ន្ធ” មានចំណងជើងថា “បញ្ជីកថាខណ្ឌ និងផ្នែកនានានៃដីកាដំណោះស្រាយដែលទាក់ទងនឹងការជំនុំជម្រះដំណាក់កាលដំបូងនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ ដែលបានធ្វើការកែប្រែ បន្ទាប់ពីអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញសេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការបញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមនៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះសំណុំរឿង ០០២/០១ (E163)” ឯកសារ **E124/7.3** ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១១។

ក. ការរំលឹកអំពីនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធនឹង "គោលនយោបាយនាំង ៥"

២៨. នៅក្នុងដីកាបំបែកសំណុំរឿងពីដំបូងរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់វិសាលភាពនៃសំណុំរឿងទីមួយត្រឹមការជម្លៀសប្រជាជនក្នុងដំណាក់កាល ១ និង ២ ហើយបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា "*អង្គហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងសហករណ៍ ការដ្ឋាន មន្ទីរសន្តិសុខ កន្លែងសម្លាប់មនុស្ស ឬអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ និងការផ្លាស់ទីលំនៅប្រជាជនក្នុងដំណាក់កាលទី ៣ នឹងមិនត្រូវបានលើកយកមកជម្រះដោលនៅក្នុងការជំនុំជម្រះលើកដំបូងនេះទេ។ លើសពីនេះទៅទៀត បទចោទប្រកាន់ទាំងអស់ដូចជាបទប្រល័យពូជសាសន៍ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុសាសនា ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងការបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ ១៩៤៩ ត្រូវទុកដើម្បីលើកយកទៅជម្រះដោលនៅដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្រោយៗទៀតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២។*[25] នៅក្នុងឧបសម្ពន្ធនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះបានលើកឡើងថា ការពិនិត្យលើគោលនយោបាយទាំងឡាយដែលបានដាក់ចេញ *នឹងត្រូវកម្រិតត្រឹមតែការជម្លៀសប្រជាជនក្នុងដំណាក់កាល ១ និង ២ ប៉ុណ្ណោះ*[26]។

២៩. ក្នុងការសម្រេចតាមសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អង្គជំនុំជម្រះបានលាតសន្ធឹងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងទីមួយរហូតដល់ទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្សទួលពោធិ៍ជ្រៃ។ ត្រង់ចំណុចនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា "*ការកាប់សម្លាប់មនុស្សនៅទួលពោធិ៍ជ្រៃដែលបានកើតឡើងភ្លាមៗបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃរបបក្រុងភ្នំពេញ គឺជាការពង្រីកវិសាលភាពសមស្របនៃការចោទប្រកាន់ដែលមានស្រាប់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយការដាក់បញ្ចូលអង្គហេតុនៃការកាប់សម្លាប់នៅទួលពោធិ៍ជ្រៃនេះមិនបានពន្យាពេលកិច្ចដំណើរការជំនុំជម្រះហួសហេតុនោះទេ*"[27]។ នៅក្នុងឧបសម្ពន្ធ

---

[25] ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ *ស្ទួន*ពីរនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឯកសារ **E124** ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៧។

[26] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E124/7.3** ទំព័រ ២។

[27] អនុស្សរណៈស្តីពី៖ "សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីសេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលស្នើសុំដាក់បញ្ចូលទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែម ទៅក្នុងវិសាលភាពនៃការជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ (ឯកសារ E163) និងពេលវេលាកំណត់នៃការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាធរមាន" ឯកសារ **E163/5** ចុះថ្ងៃទី ០៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ

សេចក្តីជំទាស់របស់លោក ខៀវ សំផនទៅនឹងការដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សានូវសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយចំនួនដែលស្នើដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់

នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះបានចង្អុលបង្ហាញកថាខណ្ឌនានានៃដីកាដំណោះស្រាយ "*កម្មវត្ថុនៃសំណុំរឿងទីមួយ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃសំណុំរឿង ០០២*"។ ពាក់ព័ន្ធនឹង "*គោលនយោបាយដែលត្រូវបានដាក់ចេញដើម្បីសម្រេចនូវផែនការណ៍រួម*" អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា កថាខណ្ឌទាំងឡាយដែលមានលក្ខណៈសមស្របត្រូវបានកម្រិតត្រឹម "*ការជម្លៀសប្រជាជន (**អង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យត្រឹមតែ**ដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២) (កថាខណ្ឌ ១៦០ ដល់ ១៦៥) និង វិធានការណ៍ប្រឆាំងនឹងក្រុមមនុស្សជាក់លាក់ (**អង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យត្រឹមតែ**វិធានការណ៍ដែលប្រឆាំងនឹងយោធា និងមន្ត្រីរដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅទីកន្លែងកាប់សម្លាប់មនុស្សទួលពោធិ៍ជ្រៃ[28])*"។ ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ អង្គជំនុំជម្រះបានដាក់បញ្ចូលការទទួលខុសត្រូវ ដែលកើតចេញមកអំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងទីមួយ ប៉ុន្តែ "***លើកលែងរាល់ករណីដែលពាក់ព័ន្ធនឹង**ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ព្រមទាំងវាក្យខណ្ឌទាំងឡាយដែលមានចំណងជើងថា "ការបង្កើត និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃ សហករណ៍ និងការដ្ឋាន" "ការអប់រំសមាសភាពមិនល្អ និងការកម្ទេចខ្មាំងរបស់អង្គការ ទាំងខ្មាំងដែលបង្កប់ក្នុងជួរបក្ស ទាំងខ្មាំងពីខាងក្រៅ" និង"ការគ្រប់គ្រងលើអាពាហ៍ពិពាហ៍") ហើយពិចារណាតែទៅលើករណីយោធា និងមន្ត្រីរដ្ឋការនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ពាក់ព័ន្ធនឹងវាក្យខណ្ឌដែលមានចំណងជើងថា "ការចាត់វិធានការណ៍ដោយឡែកប្រឆាំងទៅនឹងក្រុមមនុស្សជាក់លាក់មួយចំនួន ជាពិសេសជនជាតិចាម ជនជាតិវៀតណាម ពុទ្ធសាសនិកជន និងអតីតមន្ត្រីនៃរបប សាធារណរដ្ឋខ្មែរ (មន្ត្រីរដ្ឋការ យោធា និងក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ)*[29]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាចង់លើកឡើងអំពីសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធជាពិសេស តែទៅលើចំណុចទាំងនេះតែ ប៉ុណ្ណោះ (ឧបសម្ព័ន្ធ ១០ដល់ ១៦ នៃឯកសារ E96/8)។

៣០. បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីសម្រេចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះឱ្យធ្វើការបញ្ជាក់អំពីវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងទីមួយ ហើយបញ្ជាក់ថា "*(១) គោលនយោបាយទាំងប្រាំដែលបង្កើតបានជាគោលបំណងរួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមហើយនិងតួនាទី និងការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទ*

២០១២ កថាខណ្ឌ ៣។

[28] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E124/7.3** ទំព័រ ២។

[29] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E124/7.3** ទំព័រ ៥។

នៅក្នុងគោលនយោបាយទាំងនេះគឺជាបញ្ហាជាក់ស្តែងនៅក្នុងសវនាការលើកដំបូង។ ។ និង (២) ថាបញ្ហាទាំងនេះ ដែលតម្រូវឱ្យមានការសួរដេញដោល ដែលជាសក្ខីភាពដែលសំដៅឆ្ពោះទៅរក កម្រិតដែលតម្រូវឱ្យមាន ដែលអាស្រ័យហេតុនេះ ត្រូវមានការសួរដេញដោល និងការទទួលយក នូវភ័ស្តុតាងជាឯកសារ។"[30]។

៣១. អង្គជំនុំជម្រះបានឆ្លើយតបវិញថា៖ "*ការពិនិត្យលើភ័ស្តុតាងក្នុងក្របខណ្ឌនៃសំណុំរឿងទីមួយ នឹងត្រូវធ្វើទៅលើគោលនយោបាយនៃការជម្លៀសប្រជាជន (ដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២)។ ដោយឡែក អង្គជំនុំជម្រះក៏អាចធ្វើការពិនិត្យផងដែរ ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការលើរឿងនេះ លើគោលនយោបាយផ្សេងទៀតដែលបានរៀបរាប់ក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ក្នុងករណីតែមួយគត់ដែលអង្គជំនុំជម្រះចង់បង្ហាញអំពីរបៀបដែលគោលនយោបាយ [នៃការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ] នោះត្រូវបានបង្កើតឡើង។ ដូច្នេះ អ្វីដែលរំពឹងទុកគឺការបង្ហាញជាទូទៅអំពីគោលនយោបាយទាំងប្រាំ ទោះបីជាបញ្ហាជាក់ស្តែងសម្រាប់សួរដេញដោល នៅក្នុងសវនាការដំណាក់កាលដំបូងត្រូវបានកម្រិតនៅត្រឹមការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ (ដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២) យ៉ាងណាក៏ដោយ។ ដូច្នេះ វានឹងមិនមានការពិនិត្យលើការអនុវត្តគោលនយោបាយផ្សេងក្រៅអំពីគោលនយោបាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ (ដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២)ឡើយ។*"[31]។

៣២. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ អង្គជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនក្នុងការកម្រិតវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងទីមួយមកនៅត្រឹមការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ (ដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២) និងត្រឹមតែកន្លែងកាប់សម្លាប់មនុស្សទួលពោធិ៍ជ្រៃប៉ុណ្ណោះ[32]។

---

[30] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឱ្យបញ្ជាក់ពីវិសាលភាពនៃសវនាការដំបូង ឯកសារ **E124/9** ចុះថ្ងៃទី ០៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ កថាខណ្ឌ ៨។

[31] អនុស្សរណៈស្តីពី "ការឆ្លើយតបទៅលើបញ្ហាដែលបានលើកឡើងដោយភាគីផ្សេងៗមុនពេលសវនាការ និងការកំណត់ពេលវេលានៃកិច្ចប្រជុំមិនផ្លូវការជាមួយនឹងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ផ្នែកច្បាប់ នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១" ឯកសារ **E141** ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ទំព័រ ៣។

[32] ប្រតិចារឹកសវនាការ ថ្ងៃទី ២៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ **E1/176.1**។

៣៣. ដោយផ្អែកលើវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងដែលបានកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះ គេត្រូវពិនិត្យលើភាពសមស្របនៃសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលស្នើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា។

ខ. ភាពសមស្របនៃសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងគោលនយោបាយ

៣៤. ដូចដែលទើបនឹងបានរំលឹក អង្គជំនុំជម្រះបានកម្រិតយ៉ាងជាក់ច្បាស់នូវវិសាលភាពនៃរឿងក្តីត្រឹមគោលនយោបាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ។ ជាក់ស្តែង នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានសាកល្បងធ្វើឲ្យហួសព្រំដែនដែលបានកម្រិតដោយអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចបំបែកសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានទទួលស្គាល់ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងឡាយដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងបង្ហាញ *មានជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទីកន្លែងប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម**ដែលពុំស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿងទីមួយ** នៃសំណុំរឿង ០០២ ឡើយ* ”[33]។ ចំណុចនេះមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ឲ្យមានការដកសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនេះចេញពីកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល។

៣៥. ជាក់ស្តែង ផ្អែកលើវិធាន ៩៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង “*អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចត្រឹមតែអង្គហេតុទាំងឡាយណាដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ។* ក្នុងការដែលដកចេញពីសំណុំរឿងទីមួយ នូវរាល់កថាខណ្ឌនៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលមានលក្ខណៈសមស្របទៅនឹងគោលនយោបាយផ្សេង ក្រៅអំពីការជម្លៀសប្រជាជន អង្គជំនុំជម្រះហាក់ដូចជាច្រានចោលអង្គហេតុទាំងនេះដោយផ្អែកតាមព្រឹត្តន័យ (*de facto*)។ អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចចេញសេចក្តីសម្រេច ដោយផ្អែកលើសម្អាងហេតុបានមកអំពីកថាខណ្ឌនានានៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចបំបែកសំណុំរឿងរបស់ខ្លួន ដោយពុំបានរំលោភលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌នោះឡើយ។ កំណត់សម្គាល់នេះក៏អនុវត្តដូចគ្នាផងដែរទៅលើឧបសម្ពន្ធដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជម្លោះប្រដាប់អាវុធ។ ដូច្នេះ សក្ខីកម្មជាលាយ

[33] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E96/8** កថាខណ្ឌ ១២។

លក្ខណ៍អក្សរដែលមានរៀបរាប់នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ៨ និង ១០ ដល់ ១៦ ពុំមានភាពសមស្របឡើយ (លើកលែងតែសក្ខីកម្មដែលមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ១២ ដែលមានគោលដៅបង្ហាញអំពីវិធានការណ៍ជាក់លាក់ អនុវត្តមកលើអតីតមន្ត្រីនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ)។

៣៦. ជាក់ស្តែង សហព្រះរាជអាជ្ញាបានប៉ុនប៉ងដោយឥតប្រយោជន៍ក្នុងការពន្លាតវិសាលភាពនៃរឿងក្តីដោយលើកអំណះអំណាងថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីនៃឧបសម្ព័ន្ធ ៣ ដល់ ១៦ "*មានលក្ខណៈសមស្រប ដោយហេតុថា សក្ខីកម្មទាំងនោះបានរួមចំណែកដល់ការបង្ហាញនូវការកកើតនៃគោលនយោបាយដែលត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីសម្រេចនូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម*"[34]។

៣៧. មេធាវីការពារក្តីបានដឹងជាមុនអំពីការប៉ុនប៉ងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការបញ្ចេញម្តងបន្តិចៗនូវភស្តុតាងអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការជម្លៀសប្រជាជនក្នុងដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២ និងទីកន្លែងកាប់សម្លាប់មនុស្សនៅទួលពោធិ៍ជ្រៃ ទៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទាំងមូលនិងគ្មានកំណត់។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានរំលឹកផងដែរថា "*ចៅក្រមត្រូវវិភាគជាពីរដំណាក់កាល ទីមួយ ត្រូវកំណត់ថា តើលក្ខខណ្ឌធាតុផ្សំអត្តនោម័តិនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិត្រូវបានបំពេញដែរឬទេ។ ទីពីរ ត្រូវកំណត់ថាតើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវអាចត្រូវបានទទួលយកដែរឬទេ។ ការវិភាគអំពីធាតុផ្សំអត្តនោម័តិនឹងមិនអាចលាយឡំជាមួយការវិភាគទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនោះទេ* "[35]។ ត្រង់ចំណុចនេះ មេធាវីការពារក្តីបានយោងលើទឡ្ហីករណ៍នានាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់របស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹង "ច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្ត"[36]។

៣៨. ពាក់ព័ន្ធនឹងធាតុផ្សំសត្យានុម័តិនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាងថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងនេះអាចឲ្យគេបង្ហាញអំពី "*អត្ថិភាពនៃការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈជាទូទៅមួយប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល ថាជាលក្ខខណ្ឌជាទូទៅមួយដែលត្រូវបំពេញ*

[34] ដូចយោងខាងលើ។

[35] សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ជាធរមាន ឯកសារ **E163/5/9** ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ២១។

[36] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E163/5/9** កថាខណ្ឌ ៥ ដល់កថាខណ្ឌ ២១។

ដើម្បីឲ្យអំពើដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវបានគេចាត់ថ្នាក់ថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ[37] ។

៣៩. សំណើសុំរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាបានបង្ហាញអំពីចេតនារបស់ខ្លួនជាលើកដំបូងក្នុងការប្រើប្រាស់អត្ថិភាពនៃគោលនយោបាយទាំងប្រាំធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការបង្ហាញអំពីលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ ឬជាទូទៅនៃការវាយប្រហារ ដែលក្នុងអំឡុងនោះមានការជម្លៀសប្រជាជន ដំណាក់កាលទី ១ និងទី ២ និងទីកន្លែងសម្លាប់មនុស្សនៅទួលពោធិជ្រៃ។ នៅក្នុងសំណើសុំឲ្យមានការពិនិត្យឡើងវិញលើដីកាបំបែកសំណុំរឿង សហព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា *"ប្រសិនណាជាដីកាបំបែកសំណុំរឿងត្រូវបានគេរក្សាទុក ការជំនុំជម្រះក្តីនឹងធ្វើឡើងតែទៅលើអំពើឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងគោលនយោបាយតែមួយគត់ ក្នុងចំណោមគោលនយោបាយទាំងប្រាំធំៗដែលបង្កើតឲ្យមានជាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលត្រូវចោទប្រកាន់លើជនជាប់ចោទ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ រាល់ទង្វើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃគោលនយោបាយធំៗដទៃទៀត ដែលបង្កើតឲ្យមានជាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នឹងមិនត្រូវបានគេយកមកជំនុំជម្រះឡើយ ហើយដែលទង្វើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះមាន ១). ការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហករណ៍ ការដ្ឋាន។ ២). ការអប់រំ "សមាសភាពមិនល្អ" និងការកម្ទេច "ខ្មាំង" ទាំងខ្មាំងបង្កប់ក្នុងជួរបក្ស ទាំងខ្មាំងពីខាងក្រៅ។ ៣). ការចាត់វិធានការណ៍ពិសេសមកលើក្រុមមនុស្សជាក់លាក់ ជាពិសេស ជនជាតិចាម ជនជាតិវៀតណាម និងពុទ្ធសាសនិកជន និង ៤). ការគ្រប់គ្រងលើអាពាហ៍ពិពាហ៍។ នៅក្នុងករណីនេះ វាមិនប្រាកដទេដែលថា អ.វ.ត.ក ធ្វើការជំនុំជម្រះលើទង្វើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរជាងគេបំផុត ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តក្នុងក្របខណ្ឌស៊ីជម្រៅនៃផែនការរួមរបស់ជនជាប់ចោទ ដើម្បីសម្រេចឲ្យបាននូវបដិវត្តន៍សង្គមនិយមមួយនៅកម្ពុជាយ៉ាងឆាប់រហ័សតាមគ្រប់មធ្យោបាយចាំបាច់នានា ក្នុងជំហានមហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ និងដើម្បីការពារបក្សអំពីសត្រូវពីខាងក្នុង និងពីខាងក្រៅ"* [38]។ ការផ្លាស់ប្តូរជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា មានកម្មវត្ថុតែមួយគត់ ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គឺលាត

[37] ដូចយោងខាងលើ, ឯកសារ **E96/8** កថាខណ្ឌ ១២។

[38] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំឲ្យពិចារណាឡើងវិញអំពីល័ក្ខខ័ណ្ឌនានានៃដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩ *ស្ទួនពីរ*នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឯកសារ E124/2 កថាខណ្ឌ ៣០។

សន្និងយ៉ាងបំពាននូវវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១។ ចំណុចនេះមិនអាចទទួលយកបានឡើយ។

៤០. ដើម្បីឲ្យគោលនយោបាយដទៃទៀត ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងឧបសម្ពន្ធពី ១០ ដល់ ១៦ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា មានលក្ខណៈសមស្របដល់ការកំណត់នូវធាតុផ្សំសត្យានុម័តិនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃសំណុំរឿងទីមួយ សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវតែបង្ហាញអំពីចំណងពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់រវាងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយៗខុសគ្នា ដោយបង្ហាញថាឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ បានកើតឡើងក្នុងពេលដំណាលគ្នានិងការវាយប្រហារតែមួយ ហើយថា ប្រជាជនស៊ីវិលដែលទទួលរងការវាយប្រហារនោះគឺមានលក្ខណៈដូចគ្នា។ ដោយឡែក សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំបានបំពេញនូវភារកិច្ចធ្វើការបង្ហាញដូច្នោះឡើយ។

៤១. នៅពេលដែលពុំមានការវាយប្រហារជាលក្ខណៈទូទៅ ឬជាប្រព័ន្ធទៅលើប្រជាជនស៊ីវិល ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះមិនអាចត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិបានឡើយ។ ដូចគ្នានេះផងដែរ ផ្អែកតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គូស្លាវី "*បទបញ្ញត្តិបានកំណត់ថា ទង្វើនៃការផ្តោតមុខសញ្ញាទៅលើក្រុមមនុស្សណាមួយ ឧទាហរណ៍ ប្រជាជនស៊ីវិល ទង្វើនៃការសម្លាប់អ្នកដែលមាននិន្នាការនយោបាយប្រឆាំង ទង្វើទាំងនោះមិនអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការអនុវត្តមាត្រា ៥ នៃលក្ខន្តិកៈ[ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ] ឡើយ* "។ នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ យុត្តិសាស្ត្របានពុំបានធ្វើការកំណត់បទល្មើស "ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ" ឡើយ ប៉ុន្តែបានលើកឡើងតែអំពីការចោទប្រកាន់លើបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមទៅវិញ[39]។

ង. <u>**សំណើសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីឲ្យមានការដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សានូវសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ជំនួសឲ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់**</u>

[39] *វគ្គអាជ្ញា ទល់នឹង* *Fatmir LIMAJ, Haradin BALA, Isak MUSLIU* សាលក្រម លេខ IT-03-66-T ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៥ កថាខណ្ឌ ១៨៧។

៤២. សហមេធាវីនាំមុខដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានស្នើសុំឱ្យមានការទទួលយកបណ្តឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរាប់រយពាក្យបណ្តឹង ទុកជាឯកសារភ័ស្តុតាងក្នុងសំណុំរឿង។

៤៣. ឯកសារសក្ខីកម្មទាំងនោះមួយភាគធំ៖ ១). ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០១។ ២). ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ឬ ៣). មានគោលដៅបង្ហាញ នូវធាតុផ្សំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។ ផ្អែកលើអំណះអំណាងខាងលើនេះ មេធាវីការពារក្តីសូមធ្វើការប្រឆាំងទៅនឹងអង្គហេតុដែលថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទណាមួយក្នុងចំណោមប្រភេទទាំងបីនេះ ត្រូវបានគេដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សានោះ។

៤៤. ឯកសារដកស្រង់សក្ខីកម្មនីមួយៗដែលសហមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន យល់ឃើញថា ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវតែជំទាស់ទៅនឹងឯកសារទាំងនោះ ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងឧបសម្ពន្ធសមស្របដែលភ្ជាប់ជាមួយនឹងសេចក្តីជំទាស់នេះ។

៤៥. **ហេតុដូច្នេះ** មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សូមស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មេត្តា៖

- **បញ្ជាក់សាជាថ្មី** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ មិនអាចទទួលយកជំនួសឱ្យសក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់បានឡើយ។

- **ប្រកាស** និង **សម្រេច** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ពន្ធចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរចនាសម្ពន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ និងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ ហេតុដូច្នេះមិនអាចទទួលយកបានឡើយ។

- **ប្រកាស** និង **សម្រេច** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សាក្សីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គហេតុដែលជំទាស់ដោយមេធាវីការពារ ហើយដែលមិនត្រូវបានពិភាក្សាដេញដោលចំពោះមុខដោយអង្គជំនុំជម្រះ មានលក្ខណៈមិនអាចទទួលយកបាន។

- **ប្រកាស** និង **សម្រេច** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សាក្សីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ និងមូលហេតុដែលនាំករកើតរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលរួមមានឯកសារដកស្រង់ពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ មានលក្ខណៈមិនអាចទទួលយកបាន ដោយហេតុពុំមានការចង្អុលបង្ហាញណាមួយពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅលើផ្នែកនានានៃសក្ខីកម្មដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងប្រើប្រាស់។

- **ប្រកាស** និង **សម្រេច** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរចនាសម្ពន្ធរដ្ឋបាល និងវិធីសាស្ត្រនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទង (ឧបសម្ព័ន្ធ ៤ ដល់ ៧) មានគោលដៅបង្ហាញអំពីធាតុផ្សំនៃបែបផែននៃការចូលរួម ដែលតាមរយៈនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងបង្ហាញអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ហើយសក្ខីកម្មទាំងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនជាប់ចោទ។

- **ប្រកាស** និង **សម្រេច** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលមាននៅបញ្ជីនៃឧបសម្ព័ន្ធ ៨ និង ១០ ដល់ ១៦ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្ថិតនៅក្រៅវិសាលភាពនៃរឿងក្តីដែលប្តឹងមកអង្គជំនុំជម្រះ ហេតុដូច្នេះមានលក្ខណៈមិនអាចទទួលយកបាន។

- **ប្រកាស** និង **សម្រេច** ថា សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមានក្នុងបញ្ជីនៃឧបសម្ព័ន្ធរបស់សំណើសុំនេះ មានលក្ខណៈមិនអាចទទួលយកបាន។

	មេធាវី គង់ សំអុន មេធាវី Anta GUISSÉ មេធាវី Arthur VERCKEN មេធាវី Jacques VERGÈS	ទីក្រុងភ្នំពេញ ទីក្រុងប៉ារីស ទីក្រុងប៉ារីស ទីក្រុងប៉ារីស	
កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា